

DODATNO ZAVAROVANJE TRIGLAVA

DR. TONE STROJIN

Razloga, da se oglašam v Planinskem vestniku, sta dva: prvi je ta, da slovenska planinska organizacija praznuje letos visok jubilej in je prav, da se ga na dostojen, predvsem pa na delaven in koristen način spomnimo, drugi pa je ta, da v srednje-ročnem načrtu Triglavskega narodnega parka, objavljenem v decembrski številki Delegatskega poročevalca Skupščine SR Slovenije, Triglav kot naravna znamenitost ni predlagan skupaj s **severno steno**, čeprav so kot naravne znamenitosti v Triglavskem narodnem parku predlagana okna, korita in druge geomorfološke tvorbe, manj znane od Triglavske stene, med kulturnimi spomeniki pa tudi ni **Aljaževega stolpa**, ki ima med vsemi drugimi kulturnimi spomeniki tod okrog najbolj znano narodnostno zgodovino. Za Aljažev stolp je bila v času najhujšega avstrijskega pritiska za simbolično ceno kupljena slovenska zemlja na najvišjem vrhu naše ožje domovine.

Narodna čast zahteva, da vzlic zakonu o Triglavskem narodnem parku zaščitimo Triglav skupaj s Severno steno in Aljaževim stolpom kot naravno znamenitost hkrati z Aljaževim stolpom kot kulturnozgodovinskim spomenikom.

Ko predlagam sprejem odloka o razglasitvi Triglava s Severno steno in Aljaževim stolpom za zavarovano naravno znamenitost in objekt, si nikakor ne domišljam, da je moj predlog popoln. V pristojnosti delovne organizacije Triglavski narodni park, regionalnega zavoda za spomeniško varstvo in drugih upravnih služb je, da predlog tudi z vidika naravovarstvene doktrine in pravnomohtehnično obdelajo. Že zdaj pa opozarjam na procesno posebnost: vrh Triglava je na stiku treh občin, ki bodo morale vsaka zase izglasovati odlok (če bo seveda sprejet) — ali pa naj bi zaradi ekonomičnosti zakonodajnega postopka to storila republiška skupščina, kar bi bilo vsekakor hitreje.

Menim, da bi tako jubilej slovenske planinske organizacije pred najvišjim slovenskim delegatskim telesom proslavili s primerno pozornostjo, pa tudi delovno in koristno ter v teh časih brez stroškov, kar je seveda tudi nekaj vredno.

PREDLOG

za izdajo odloka o razglasitvi Aljaževega stolpa za kulturnozgodovinski spomenik ter vršnega dela Triglava in Severne stene za naravno znamenitost

Severna triglavska stena in vrh Triglava naj bi bila še posebej zavarovana

I. TEMELJNE DOLOČBE

1. člen

Z namenom, da se ohrani zgodovinsko izročilo, kulturne, estetske in naravne vrednote ter zagotovi nemoten razvoj ožjega triglavskega območja, se Aljažev stolp in vršni del Triglava (varianta: Triglav nad Podi, Prodi in nad Planjo) razglasita za kulturnozgodovinski spomenik in naravno znamenitost.

2. člen

Aljažev stolp se razglasi za kulturnozgodovinski spomenik, ker je simbol odpora proti potujčenju slovenske dežele in je eden od redkih še ohranjenih materialnih pomnikov iz tega obdobja v slovenskih gorah.

Vršni del Triglava (glej varianto) se razglasi za naravno znamenitost, ker je kra-

jinsko značilno oblikovani del slovenske pokrajine in kot tak simbol v republiškem grbu SR Slovenije.

3. člen

Kulturnozgodovinski spomenik po 1. odstavku 2. člena odloka je Aljažev stolp zaradi naslednjih zgodovinskih, kulturnih in gorniških vrednosti:

— najstarejša slovenska gorniška pričevanja so povezana z znanim vzponom srčnih mož leta 1778 na Triglav;

— z Aljaževim stolpom na vrhu je slovenski značaj Triglava prešel v simbolično narodno lastnino;

— Triglav je s preprosto zasnovanim Aljaževim stolpom pridobil tudi simbolično zavetišče za ljudi pred nočjo in viharjem.

Aljažev stolp na Triglavu je zgodovinsko jedro slovenske stavbne dediščine v gorah, ki kot celota planinskih koč predstavlja visokogorsko turistično gospodarstvo Slovenije.

4. člen

Naravna znamenitost, ki je razglašena v 2. odstavku 2. člena odloka, je Triglav zaradi geomorfoloških, znanstvenih, estetskih in vzgojnih vrednosti.

Vršni del Triglava je zaradi posebne slojevitosti apnenca geološka posebnost v taki višini.

Znanstveno vrednost ima vršni del Triglava zaradi zgodovinske navzočnosti človeka (varianta: raziskovanj) v etnološkem, zemljemerskem in v drugih pomenih.

Estetska vrednost vršnega dela Triglava je vsebovana v vseh oblikah umetnosti ter ima globoko narodno vrednost in pomen za Slovence.

Vzgojno vrednost predstavlja Triglav za vsakega obiskovalca.

5. člen

V ožjem območju Triglava se razglasijo za kulturne in zgodovinske spomenike in naravne znamenitosti tisti deli kulturne in naravne dediščine, ki imajo ugotovljeno posebno kulturno, zgodovinsko, znanstveno, estetsko in vzgojno vrednost ter so po svojih značilnih lastnostih:

A. umetnostni spomeniki, kot

1. plošča prvim triglavskim pristopnikom;
2. plošča partizanom gornikom na Aljaževem stolpu;
3. plošča Vodniku in Matjanu;
4. Staničevo zavetišče;
5. plošča Klementu Jugu pod Steno;

B. naravni spomeniki, kot

1. Zeleni sneg;
2. Triglavsko brezno;
3. Severna stena od Luknje do poti čez Prag.

6. člen

Meje zavarovanega območja so izrisane na karti IGF v merilu 1 : 20 000 za območje Triglava.

7. člen

Zavarovani spomenik in znamenitost obsega območje, ki je prikazano na karti v merilu 1 : 20 000 in je sestavni del tega odloka.

Karta prikazuje mejo območja naravne znamenitosti ter označuje strožji režim, ki velja na tem območju Triglavskega narodnega parka (TNP).

II. VARSTVENI REŽIM

8. člen

Za zgodovinski spomenik in naravno znamenitost velja enoten varstveni režim, kot velja za II. cono TNP, s tem, da se:

A. na Aljaževem stolpu dodatno prepove:

1. na zunanji strani nameščati druga zgodovinska obeležja ali reklamne napise;
2. spreminjati fasado, barvo, kritino stolpa, kot je že iz leta 1895, in ožjo podobo okolice stolpa z drugimi napravami in oznakami;
3. posegati v videz in spreminjati konfiguracijo vrha;

B. za vršni del Triglava dodatno prepove:

1. opravljati kakšno dejavnost in prireditve, ki bi bile v nasprotju z varstvenim režimom naravne znamenitosti;
2. v Steni in pod njo postavljati nova spominska obeležja in druga znamenja, razen oznak iz priročnega materiala, ki so potrebne za orientacijo alpinistov.

9. člen

Na območju Triglava so dodatno dovoljeni:

1. znanstvenoraziskovalni in opazovalno-

namesto komentarja

DINOZAVRI

Podatek je skorajda neverjeten, a popolnoma resničen: čim večje je planinsko društvo, tem manjše je zanimanje njegovega članstva za društvena zborovanja in proslavljanja. Zdi se, kot da velikim društvom ne bi bilo treba dokazovati svojega obstoja z javnimi manifestacijami, medtem ko je za manjše društvo skoraj vsak društveni dogodek velik in mu temu ustrezno posvečajo dokajšnjo pozornost.

Ko je bila zadnje februarске dni v Ljubljani proslava ob 95-letnici ustanovitve Slovenskega planinskega društva, zvezana z rednim letnim občnim zborom Planinskega društva Ljubljana-Matica kot naslednikom SPD, se je v veliki dvorani zbralo — reci in piši — 69 ljudi, pa še ti niso bili vsi člani tega društva, ampak je bilo med njimi, kot

meritveni posegi in dejavnosti na območju vrha z grebeni, na Podih, Prodi in Planji, na območju Zelenega snega, Triglavskega brezna ter v drugih delih zavarovane naravne znamenitosti, ki ne bi pustili ali puščali posledic na površju in podzemlju;

2. tiste prireditve, ki so skladne z namenom, ki jih je imel Triglav v zgodovini slovenskega naroda in planinstva;

3. tiste dejavnosti vidnega, slušnega in začasnega značaja, ki so nujno potrebne na takih prireditvah, če so prej prijavljene pristojnim organom;

4. izjemni ukrepi ob nesrečah in prednosti, ki veljajo za reševalne akcije.

III. RAZVOJNE USMERITVE

10. člen

Razvojne usmeritve se določajo v prostorskih sestavinah družbenega plana za to območje, ki je na območju občin Radovljica, Jesenice in Tolmin, za obdobje 1986—1990 z elementi dolgoročnega plana do leta 2000, v prostorskih izvedbenih aktih teh občin ter aktih Triglavskega naravnega parka.

A. Za celotno območje:

— za Aljažev stolp na Triglavu, za poti nanj in koče pod njim je treba zagotoviti redno vzdrževanje, varstvo okolja in varne dostope;

— planinska stavbna dediščina in poti, kulturni in zgodovinski spomeniki, Triglav kot naravna znamenitost, druga naravna in kulturna dediščina morajo biti zavarovani in nadzorovani;

— povsod po zavarovanem območju je treba zagotoviti obvezno in redno odstranjevanje odpadkov in transport na dolinska komunalna odlagališča.

S kulturno rabo planinske stavbne dediščine, naprav za zavarovanje in poti bodo ti objekti postali aktivni in spremljajoč del tega območja.

B. Dodatno za Aljažev stolp:

— obstoj in vzdrževanje tega stolpa se uresničuje z barvanjem in prebarvanjem vseh znamenj, ki niso v zvezi z namenom njegove rabe kot zgodovinskega spomenika;

— ohranjanje simbolnega pomena v ustreznih tiskih, knjigah, na razglednicah in podobnem;

— dosledno vzdrževanje prvotne podobe, fasade, barve in kritine stolpa s kovinsko zastavico z letnico 1895 ter ploščama prvopristopnikom in partizanom gornikom med NOB ter rdečo peterokrako zvezdo na vrhu stolpa.

C. Dodatno za območje vršnega dela Triglava:

— usmeritev takega obiska in prireditev na tem območju, ki ne bodo ogrožali naravnega ravnotežja in varnosti ljudi, povzročali hrupa in prekomernega obiska koč in poti;

— razvijanje tistih telesnokulturnih dejavnosti množičnega in posamičnega značaja, ki ne zahtevajo materialnih posegov v to območje.

11. člen

Strokovne naloge v zvezi z varstvom kulturnega spomenika in naravne znamenitosti opravlja pristojni zavod za naravno

se je pozneje izkazalo, precej delegatov drugih planinskih društev.

To je pravzaprav slabo spričevalo pripadnosti: včasih so se društveni »udi« v praznih oblekah srečevali vsaj enkrat letno, na takih planinskih večerih ali na planinskih plesih, da se je vedelo, koliko jih je in kaj zmorejo, »da so se prešteli«, kot bi rekli v sedanjem izrazoslovju.

Toda čeprav se je samo lani v primerjavi z letom prej število članstva planinske organizacije povečalo za več kot 3000 ali za tri odstotke, so konec lanskega leta komajda spravili pod streho redno skupščino Planinske zveze Slovenije, ker se je komaj zadnji trenutek zbralo dovolj delegatov. Pri tem je treba povedati, da se niti ene od zadnjih štirih skupščin ni udeležil niti en sam delegat iz natančno tridesetih slovenskih planinskih društev, ne računajoč pri tem nekaterih društev, ki so jih ustanovili pred nekaj leti, pa tudi niso poslali delegatov na najvišji organ krovne planinske organizacije.

Nenavadno je, da je med temi društvi precej takih, ki so sicer znana po delavnosti v planinski organizaciji.

Na drugi strani je le dan po slavnostnem občnem zboru največjega slovenskega planinskega društva, ki šteje več kot 7700 članov, PD Ljubljana-Matica, pripravilo svoj redni letni občni zbor več kot desetkrat manjše (po številu članov) ljubljansko planinsko društvo Železničar. Na prvem je bilo, kot že rečeno, 69 planincev, ki so se takoj po občnem zboru razšli, na drugem jih je bilo vsaj tristo, ki so po uradnem delu še dolgo ostali skupaj v prijetnem vzdušju.

Ali mar postajajo nekatera društva dinozavri, ki jim je usojena enaka življenjska pot kot prvim dinozavrom? Ali bodo ta velikanska društva razpadla na manjše enote, v katerih bo vsak član našel svoje mesto — in sebe? Če 95-letnica delovanja, tako častitljiva obletnica, ne more zdramiti članov, potem je s takšno organizacijo vsaj nekaj malega narobe.

Marjan Raztresen

in kulturno dediščino skupaj z DO Triglavski narodni park in zainteresiranimi družbenimi organizacijami.

IV. NADZOR

12. člen

Za nadzor nad izvajanjem določb o urejanju prostora tega območja so pristojni ustrezni organi občin Radovljica, Jesenice in Tolmin, za nadzor nad izvajanjem varstvenega režima pa Triglavski narodni park in pooblašene društvene organizacije.

V. KAZENSKE DOLOČBE

13. člen

Dodatno k zakonu o Triglavskem narodnem parku se z denarno kaznijo od do kaznuje za prekršek pravna oseba in posameznik, ki s samoljubnim dejanjem:

- karkoli spremeni na videzu, fasadi in okolici Aljaževega stolpa;
- namešča spominske oznake, riše in piše po Aljaževem stolpu, drugih zgodovinskih spomenikih in okolici;
- namešča in opušča na območju naravne znamenitosti naprave, dela posege

trajnega značaja in opravlja dejavnosti, ki niso v skladu z varstvenim režimom območja.

VI. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

14. člen

Vpis spomenikov iz tega odloka v zemljiško knjigo opravi pristojni upravni organ občine, v kateri se nahajajo po zemljiško-knjižnem razrezu tega območja, v šestih mesecih po objavi odloka.

15. člen

Strokovne osnove za varstvo zgodovinskega spomenika in naravne znamenitosti pripravi pristojni zavod za naravno in kulturno dediščino v sodelovanju z DO Triglavski narodni park.

16. člen

Obstoječe spominske plošče v Triglavu in ožji okolici se prenesejo v spominski park v podaljšku pokopališča v Dovjem (varianta: v Vrata).

Vzdrževalca se določi z dogovorom med

17. člen

Odlok začne veljati osmi dan po objavi v Uradnem listu SR Slovenije.

SLAVNOST OB 95-LETNICI SPD

VELIKO DELA DO OKROGLEGA JUBILEJA

V dvorani Socialnega zavarovanja na Miklošičevi cesti v Ljubljani je bil 26. februarja redni letni občni zbor Planinskega društva Ljubljana-Matica, ki je naslednik v Ljubljani ustanovljenega Slovenskega planinskega društva. Letošnji občni zbor je bil posebno slavnosten, saj so na njem proslavili 95-letnico Slovenskega planinskega društva. V slavnostnem delu so nastopili škofjeloški kvartet Spev, basist Ladko Korošec in ženski kvartet flavt iz Akademije za glasbo v Ljubljani. Spored je povezovala Danica Simšič iz ljubljanske televizijske hiše.

Slavnostni govornik je bil predsednik Planinske zveze Slovenije Marjan Oblak, ki pa je zaradi obolenosti glasilk moral mikrofona prepustiti šarmantni televizijki. Predsednik Oblak je za slavnostno prilžnost napisal tole:

95-letnica nekega organiziranega delovanja v prostoru, ki ga že toliko stoletij zapolnjujemo Slovenci, ko nam Triglav s svojo neprestano prisotnostjo vlija občutek varnosti in spodbuja k napredku in povezanju z vsemi tistimi, ki so jim gore

blizu, ni zgolj naključni dogodek. Taka obletnica v narodu, kot je naš, predstavlja tudi svojo neizpodbitno posledico — toliko in toliko desetletij nas je prav gorska narava združevala v velikem narodnostnem boju z mnogo močnejšim tujcem, hkrati pa je, povezano z rodovi, krepila veliko ljubezen do gora, ki se je vračala med nas na novo oplojena z velikimi dejanji tako na kulturnem kot narodnostno ohranitvenem področju. Pa tudi širše gledano — v nacionalni identiteti, v kateri smo se Slovenci v mnogočem poistovetili z vsemi tistimi značilnostmi, ki jih gora, bližina gora, vključuje v razumevanje pojma o alpski deželi, pa tudi pojma, ki je značilen prav za Slovence, ko je odnos do gora in vsega, kar je povezano s temi značilnostmi, postal naša srčna zadeva, neizbrisna sled v narodovi kulturi in nedvoumen pečat v zbirki mednarodno veljavnih uspehov tako na alpinističnem področju kot na področju odprav v tuja gorstva. Pa tudi v originalnih rešitvah v naši gorski infrastrukturi, ko imamo na stotine dobro nadelanih in relativno varnih poti, na ka-

terih se tudi tuj popotnik prav zlahka znajde, in ko imamo tudi nekaj izvirnih uspehov v gradnji planinskih postojank.

HOJA PO BREZPOTJIH

Slovenska planinska srenja je organizirana tako, da predstavlja po domovini s svojimi planinskimi društvi trdne celice z živimi jedri, ki jih sestavlja poleg starejših planincev predvsem mlajši rod, saj ga je skoraj za polovico vsega članstva. To je velika spodbuda zdaj, ko planinska organizacija ob svojem skoraj stoletnem jubileju prešteva dosedanje uspešno delo, da bo planinstvo živelo tudi v prihodnje — sicer v drugačnih, modernih in sodobnejših okvirih, tako organizacijskih kot tudi idejnih, vendar pa bistva ne bo moglo zamenjati z nobeno drugo devizo kot s to, s katero je plačevalo svoj obstoj, svojo prosperiteto skozi vsa ta leta svojega bivanja. Organizacija, ki združuje v sebi tudi tisto seme, ki ga je zredila sama in kali njej v prid, v prid narodu, v okviru katerega deluje, taka organizacija ima pred seboj še dolga, dolga leta plodnega življenja.

Praznovanja niso zgolj evforični klici, ki naj bi se rojevali v preteklih svetlih izkušnjah našega planinstva in bi odmevali nekam v prihodnost, pač pa so hkrati resne obveze, ki naj bi izkoristile ta vzdušja za konkretne dogovore, kako naprej. 95-letnica slovenskega planinstva je res lahko zgolj velika postaja na poti k stoti obletnici, je lahko tudi kratek pregled dosedanjega dela, obenem pa priložnost, da bi te priprave, ki nas povezujejo s stoletnico, res kar najširše stekle tako po svojih vsebinskih zasnovah kot tudi v dograjevanju duhovnih širin in globlin, ki jih slovensko planinstvo neguje že vsa ta leta in jih izroča tudi času, ki prihaja na stopnice naših stotih let...

Poglejmo, kako je z našim alpinizmom! Vemo, da smo se že kdaj uvrstili med svetovne kakovostne dosežke in ni več tisto res, kar so tarnali naši planinski aktivisti v še bližnji preteklosti, kako zamujamo evropske alpinistične in odpravske vlake. Torej je tudi odpravarske, pa naj gre za slovenski ali za jugoslovanski prostor, našlo svojo potrditev ne zgolj v številu odprav, pač pa predvsem v kakovostnih dosežkih.

Poglejmo, kje smo z našo infrastrukturo, kako bomo v prihodnje s planinskimi potmi! Veliko smo se že domenili, obstajajo pa še zmeraj načrti, ki nasprotujejo našim dogovorom o nasičenosti s planinskimi potmi, ki vlada v našem ne neskončno velikem gorskem svetu. Tudi nadelave, torej varnost na planinskih poteh, morajo v okviru, ki bodo ustrezali našim prizadevanjem, da ohranimo planinske poti kar najbolj take, kot so. Brezpotja so vedno za-

95-letnica SPD je bila tudi kulturni dogodek: kvartet flavt na proslavi

Foto: Marjan Zaplatil

nimivejša, aktualna, kajti množica v gorah odriva s poti mnoge planince, ki si iščejo tihih gorskih samot in doživetij. Vodniška služba, ki naj bi skrbela za take interese, se šele prebuja. — Ob tem ne moremo mimo obvez, ki nam jih ponuja vse bolj razvijajoči se turizem. Poglejmo, kako bomo v bližnji prihodnosti ocenjevali vso to planinsko množico, ki prinaša v gore vse tisto, kar je značilno za množico, za dolinskega človeka s sodobnimi navadami!

Ne morem tudi mimo GRS, mimo njenih nalog — ne zgolj v obliki reševalnih akcij, pač pa predvsem v preventivi.

Tu mislim tudi na široko in razvejano dejavnost varstva okolja, posebno gorske narave, ki je tako neznanstvo občutljiva.

Pa tudi na mladino mislim, na tisto planinsko mladino, ki bo že jutri prišla v roke krmilo našega planinstva in z njim tudi vse naloge in nadloge sodobnega sveta.

BOGATA KNJIŽNA POLICA

Poglejmo, kje smo v planinski literaturi, kako je z našim Planinskim vestnikom! Še vedno iščemo pot v visoko slovensko kulturno snovanje ob dejstvu, da so police s kakovostno planinsko literaturo tako rekoč precej polne. Če že ne čisto polne, pa vsaj toliko zapolnjene, kot planinska policarska marsikateri narod, ki je te probleme že zdavnaj rešil. Pa Vestnik! Radi ga pregledujemo, preradi izrekamo včasih tudi nepremišljene sodbe o vsebini, gotovo pa je res, da glasilo, naš Vestnik, nastaja v izjemnih razmerah. Mislim predvsem na številne sodelavce, marljive, ljubeznive in planinsko vzgojene, ki jih poznamo ali pa tudi ne, so pa na straneh našega glasila neprestano in govore o ži-

vem snovanju, ki ga Vestnik vnaša v naš prostor že toliko let, kot je sicer pri nas organizirano planinstvo živo.

Poglejmo kako je z našimi kočami in kako se bomo v prihodnje obnašali, ko bo šlo za to ali ono odtujevanje, ker je planinstvo na določenem območju preplaval drugačen, menda sodobnejši (beri: komercialni) odnos! Koliko dela nas še čaka v urejanju gospodarjenja v planinskih kočah, v urejanju finančnih razmerij na vseh ravneh v planinstvu, od samoupravnega sporazuma do članarine in cen v planinskih kočah! Tudi obnašanja v njih, ne zgolj planincev, tudi tistih, ki za kočo skrbijo.

Poglejmo, kje smo v organiziranosti! Ne zgolj v okviru Slovenije, tudi do jugoslo-

vanskega prostora imamo obveznosti in se jih zavedamo, pa do drugih tovrstnih asociacij pri sosedih in sploh v svetu tudi. Organiziranost v okviru Planinske zveze Slovenije bo morala skozi vetrovnik, prav gotovo, rezultati pa se bodo morali približati pričakovanjem, ki so s tem dejanjem povezana.

Tudi planinske tradicije ne gre pozabiti. Ta nam sploh daje sok za življenje; le moči, vere in volje nam je treba, da vse to plemenito, kar nas ob naši obletnici razveseljuje, včasih pa tudi zaskrbi, ohranjamo in vpletamo v naše vsakdanje planinsko delo.

Zavihajmo si torej rokave in na delo za našo stoto obletnico, ki bo kmalu!

MARGINALIJE OB 95-LETNICI ORGANIZIRANEGA SLOVENSKEGA PLANINSTVA

PLANINSTVO KOT POJAV V PROSTORU

MARIJAN KRIŠELJ

Planinstvo je v slovenskem prostoru pojav, ki ga klasiki označujejo kot »srčno zadevo Slovencev«. Morda bi komu utegnil ta vzklík zazveneti romantično, je pa res, da je planinska organizacija tista množična organizacija, ki združuje prek 100 000 članov, torej toliko ljudi vseh starosti in slojev, ki naj bi se po svojem nagnjenju odločili za tako organizacijo, in rekli bomo tudi — za tako družino. Planinci so namreč resnično velika družina, saj so svoj način rekreativnega življenja znali tesno povezati najprej z naravnim elementom, goro, potem pa še s plemenito obliko medsebojnega druženja, ki ga praktično lahko srečujemo prav povsod po gorah.

Koče, planinski vrhovi in planinske poti — to so tri točke, kjer se oblikuje odnos človeka do gorskega sveta na eni strani, po drugi strani pa tudi odnos do obnašanja v gorah, do sočloveka, ki se znajde nenadoma v njemu še neznanem svetu in predvsem z — neznano množico. Planinci se med seboj poznajo, čeprav se niso nikdar niti srečali, niti videli. To je povezano z duhovno sproščenostjo, ki jo gorska narava poraja v človeku in je deloma podobna tudi gorski evforiji — gorski zato, ker je značilna in povsem opredeljena le za gorski svet, kajti povsod drugod se te evforije dogajajo na drugačen način.

Da je dogajanje v ljudeh in v prostoru (v našem primeru gre za gorski svet) samodejno in hkrati pogojeno, kaže že častitljiva obletnica slovenskega planinstva, saj

beležimo že 95 let organiziranega takega delovanja. Ob tem ni zanimiva zgolj obletnica, ampak tudi živa misel, ki se oplaja še naprej in prav nič ne kaže, da bo umrla oziroma da bi se utegnla skrčiti na raven nekakšnega gorskega elitizma, posebno zato ne, ker je naše planinstvo dandanes že množično. Razvoj na tem področju pa kaže, da se bomo morali sprijazniti tudi s takimi pojavi, ki doslej za planinstvo niso bili značilni. To sicer ni nič novega, saj poznamo obdobje v planinskem razvoju, ko se je planinska misel tako rekoč prelomila, ker se je pojavil smučar, plezalec. To je bilo za leta med vojnami nekaj povsem novega, saj je to novo udarilo v konzervativni zid in veliko je bilo potrebno truda, da so ta zid podrl in potem na novo zgradili kolikor toliko enotno zgradbo našega planinstva.

Že idejna izhodišča v začetku tega delovanja so kazala različne poglede na ta pojav. Radi rečemo, da sta naše planinstvo in njegova vsebina pogojena z velikim germanizatorskim pritiskom, ki je tedaj vladal tudi v naših gorah. To je le delna resnica, kajti če bi to veljalo za absolutno, potem danes planinstva ne bi bilo, vsaj ne takega, kot ga poznamo. V njem namreč najdemo tudi psihološka in filozofska izhodišča, ki so se udeležila v planinski praksi, hkrati pa so ponudila vrsto idej, ki so se v planinstvu tudi uveljavile, tako v alpinistiki, planinskem gospodarstvu, odnosu do gorske narave, v kulturi itd. Tu je navezadnje današnja planinska množica, ki je nasledek vsega tega razvoja in morda tudi — posledica.

Ko govorimo o planinskih množicah, gledano z očmi klasika že zdavnaj nimajo nič skupnega s pravim planinstvom. To se

* Članek je bil objavljen na III. radijskem programu v oddaji Kronika tretjega programa dne 7. marca 1988 ob 20.20.